

Wettelijke kaders van de Wet publieke gezondheid en de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Zowel op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg) als op grond van de Wet verplichte ggz (Wvggz) is het mogelijk een persoon zonder zijn instemming te isoleren. Vanwege de COVID-19 pandemie en vragen uit de sector rees de vraag welk wettelijk regime geldt voor personen met een psychische stoornis en een (vermoedelijke) COVID-19 besmetting. Deze notitie schept duidelijkheid daaromtrent voor professionals in de sector.

Hieronder worden beknopt de twee wettelijke kaders uiteengezet om een persoon zonder zijn of haar toestemming te isoleren of zorg te verlenen.

Wpg

COVID-19 is ingedeeld de infectieziekten van groep A van de Wpg. Bij de bestrijding van die groep van infectieziekten biedt de Wpg enkele instrumenten die in het belang van de bescherming van de volksgezondheid ingezet kunnen worden.

Het is onder meer mogelijk om een individu in quarantaine te plaatsen of te onderwerpen aan medisch onderzoek¹. De voorzitter van de veiligheidsregio kan tot deze gedwongen interventies besluiten als de betrokkene medewerking weigert. Dwangbehandeling is niet mogelijk op grond van de Wpg.

Voor de toepassing van de Wpg is de (vermoedelijke) besmetting met een groep A-infectieziekte, in casu COVID-19, vereist. De eventuele aanwezigheid van een psychische stoornis is voor de toepassing van de Wpg niet van belang.

Wvggz

De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) biedt het kader waarbinnen verplichte zorg kan worden verleend aan een betrokkene met een psychische stoornis, die door zijn psychische stoornis ernstig nadeel voor zichzelf of zijn omgeving veroorzaakt. Het is van belang op te merken dat enkel de aanwezigheid van een psychische stoornis onvoldoende is om verplichte zorg op grond van de Wvggz te kunnen verlenen. Er dient sprake te zijn van enig causaal verband tussen het ernstig nadeel en de psychische stoornis.

Tot de instrumenten van de Wvggz behoren onder meer opname, medische en therapeutische maatregelen, het beperken van de bewegingsvrijheid en insluiting. Deze instrumenten kunnen als ultimatum remedium ingezet worden, als wordt voldaan aan de eisen van doelmatigheid, proportionaliteit, subsidiariteit en veiligheid. Opname is bovendien alleen toegestaan in locaties die als Wvggz-accommodatie in het locatieregister² zijn geregistreerd.

De besmetting met een infectieziekte, zoals COVID-19, kan in een concreet geval te kwalificeren zijn als (dreigend) ernstig nadeel voor de betrokkene of zijn omgeving. De Wvggz kan als ultimatum remedium ingezet worden als de betrokkene ook een psychische stoornis heeft en hij vanwege die stoornis behandeling van de infectieziekte weigert.

De Wvggz biedt ook de mogelijkheid om een lichamelijke aandoening gedwongen te behandelen. Afhankelijk van onder meer de ingrijpendheid van de somatische behandeling en de gevolgen die het niet behandelen van die lichamelijke aandoening voor de betrokkene en zijn omgeving heeft, dient eerst te worden getracht om de psychische problematiek weg te nemen om de (wilsbekwame) toestemming van de betrokkene te verkrijgen. Voor de gevallen waarin alleen het herstel van de fysieke gezondheid wordt beoogd en geen causaliteit is met de psychische stoornis, zal de behandeling niet op grond van de Wvggz kunnen plaatsvinden. De Wgbo biedt dan voor de somatische behandelingen het wettelijke kader.

¹ **Quarantaine** is een verblijf in afzondering, waarbij de betrokken personen gedurende de incubatieperiode regelmatig worden gecontroleerd op de eerste verschijnselen van de infectieziekte. Deze maatregel kan worden toegepast bij een specifieke groep infectieziekten wanneer minder ingrijpende preventie maatregelen niet voldoende zijn. Bron: [Gedwongen isolatie, quarantaine en medisch onderzoek | LCI richtlijnen](#)

² <https://locatieregister.dwangindezorg.nl/>

Samenloop Wpg en Wvggz: dwangbehandeling

De Wpg biedt geen grondslag voor gedwongen behandeling van een infectie. Voor zover aan de criteria van de Wvggz wordt voldaan, kan dwangbehandeling, waaronder behandeling van COVID-19, op grond van de Wvggz plaatsvinden.

Een betrokkene die reeds op grond van de Wpg in quarantaine is geplaatst, kan op dezelfde locatie op grond van een Wvggz-titel behandeld worden voor zijn psychische stoornis, of somatische aandoening voor zover een causaal verband bestaat met de psychische stoornis. Voor dwangbehandeling buiten een Wvggz-accommodatie dient tevens voldaan te worden aan de vereisten van het [Besluit verplichte ggz](#) (Bvggz). Dit houdt onder meer in dat de betrokkene 24/7 een ter zake deskundig zorgverlener 24/7 kan bereiken en dat het beleidsplan van de zorgaanbieder voldoet aan de vereisten van artikel 2:2 van het Bvggz.

Vanwege het doorgaans spoedeisende karakter zou de burgemeester in voorkomend geval naast de Wpg-titel een crisismaatregel (Wvggz) kunnen afgeven.

Wgbo

Voor zover het ernstig nadeel niet voortvloeit uit een psychische stoornis, is somatische behandeling van COVID-19 op grond van de Wvggz niet mogelijk. In levensbedreigende situaties waarbij acuut interveniëren noodzakelijk is, kan de Wgbo onverminderd aangewend worden om zonder de instemming van de betrokkene zorg te verlenen, dus ook wanneer betrokkene weliswaar over een Wvggz-machtiging of -maatregel beschikt, maar deze op dat moment niet toereikend is om de acute somatische zorg te kunnen omvatten.

Samengevat

- De Wpg biedt de grondslag quarantaine en medisch onderzoek ter bescherming van de volksgezondheid. Ook als sprake is van psychische problematiek. De Wvggz biedt daar geen grondslag voor.
- Als de betrokkene op grond van de Wpg in quarantaine is geplaatst, en sprake is van ernstig nadeel veroorzaakt door een psychische stoornis, is aanvullend dwangbehandeling mogelijk op grond van de Wvggz. Onder omstandigheden kan het weigeren van de behandeling van COVID-19 ernstig nadeel opleveren. Behandeling in dat kader kan echter alleen plaatsvinden als de weigering voortvloeit uit de psychische stoornis.
- Is er geen sprake van een psychische stoornis, dan is behandeling van COVID-19 alleen op basis van vrijwilligheid op grond van de Wgbo mogelijk.
- De Wgbo kan onverminderd aangewend kan worden in levensbedreigende situaties, al dan niet veroorzaakt door COVID-19.